

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС – МІЖНАРОДНА ІНТЕГРАЦІЯ В ГАЛУЗІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Гапіч Н.О., співробітник кафедри права

Приєднанню України до Болонської декларації та інтеграції вищої освіти України у Європу Знань на думку більшості фахівців немає альтернативи. Вхідження у Болонський простір є для українського суспільства важливим та необхідним через потребу вирішити проблеми визнання українських дипломів за кордоном, підвищення ефективності та якості освіти і відповідно конкурентноздатності українських вузів та їхніх випускників на європейському й світовому ринку праці. Адже Болонський процес вийшов за межі Європейського Союзу та Європи і стає частиною процесу глобалізації вищої освіти та глобального ринку праці. Приєднання до Болонського процесу сприятиме утвердженню принципу автономії в університетській освіті України, послабленню, а в перспективі зникненню жорсткого адміністративного та фінансового контролю з боку державних органів за функціонуванням університетів, ефективному залученню та використанню власних ресурсів у навчальному процесі, організації стажування та обмінів для студентів та викладачів. У внутрішньосупільних процесах ці зміни сприятимуть розвитку громадянського суспільства, формуванню громадянської культури та відповідальності, поглибленню демократичних трансформацій. Успішні кроки України у цій сфері співробітництва та інтеграції з ЄС позитивно вплинуть на прискорення процесів співробітництва в інших сферах, сприятимуть зміні ставлення ЄС до України, подоланню існуючих стереотипів. Отже, вхідження України у Європейський простір вищої освіти є одним з важливих чинників у реалізації визначеного стратегічного напрямку інтеграції України до ЄС.

Наказом Міністра освіти та науки України (№ 49) від 23.01.2004р. "Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки" визначені основні напрями та заходи по реалізації вимог та принципів болонських документів. 20 травня 2005 року на конференції міністрів освіти країн Європи у м.Бергені (Норвегія) українська делегація на чолі з міністром освіти та науки С.Ніколаєнком підписала Болонську декларацію, визнавши цілі та принципи Болонського процесу пріоритетними для розвитку та реформування вищої освіти.

Після приєднання до Болонського процесу перед українською вищою освітою стоїть завдання до 2010 р. гармонізувати систему вищої освіти відповідно до європейських стандартів, втілених у болонських принципах, не втрачаючи при цьому надбань та національних особливостей. Це вимагає розробки та прийняття нормативної бази та її втілення у навчальному

процесі, переходу від експериментальних практик запровадження елементів болонської системи (кредитної, модульної системи, тестування, моніторингу якості викладання) до їхнього системної та загальнонаціональної реалізації. Це вимагає не лише нормативних та організаційних змін у навчальному процесі, але й прагнення, волі викладачів, адміністративних працівників і безперечно студентів жити, працювати та навчатися за європейськими стандартами. Це вимагає від суспільства загалом переосмислення ролі освіти науки у нашому суспільному розвитку та у реалізації тих завдань, які перед ним поставили.

Щоб досягти конкретних результатів в сфері інтеграції у Болонський простір, Україна повинна виконати ряд вимог та умов, зокрема: впровадження сучасних стандартів викладання та оцінки знань студентів (кредитно-модульна система), широке використання Інтернету в навчальному процесі, впровадження дистанційного навчання і т.п., організація обміну студентами на етапі навчання між університетами різних європейських країн. Запровадження європейської кредитної системи сприятиме не лише підвищенню якості знань та вмінь студентів, але й прозорості української вищої освіти за кордоном, допоможе студентам та фахівцям, які отримали диплом про вищу освіту в Україні, працювати, продовжувати навчання та здійснювати дослідження у Європі, зробить українську вищу освіту привабливішою для іноземних студентів.

Водночас українській вищій освіті та університетам необхідно подолати немало труднощів та обмежень на шляху до Європейського простору вищої освіти: адаптація поки що незавершеної реформи системи освіти України до вимог та принципів Болонської декларації (зокрема, введення системи кредитів, реформа наукових ступенів згідно із загальноєвропейськими стандартами, взаємне визнання наукових ступенів, отриманих за кордоном та в Україні і т.п.) потребує збільшення фінансування вищої освіти. Економічне становище України є суттєвим обмеженням для адаптації та продовження реформ у вищій освіті, приведення її до європейських стандартів. Щодо узгодження дворівневої системи, то ця проблема не була б занадто складною, якби перед нашою системою освіти не постала в повному обсязі проблема вирішення долі технікумів і коледжів. Необхідно завершити реформу наукових ступенів згідно з європейськими стандартами. Триступенева система бакалавр - спеціаліст - магістр суттєво відрізняється від європейських традицій за змістом, методами викладання, не є відповідною ступеням бакалавра та магістра у європейських вузах.

Ці та інші перешкоди погіршують розпізнавання нашої системи вищої освіти зовнішнім світом, підсилюють ізоляціоністські тенденції, погіршують мобільність наших студентів, викладачів і науковців в межах європейського освітнього простору і ринку праці.